

Co łączy nazwy: Grosse Berlinerstrasse, Henryka Dąbrowskiego, Saarlandstrasse, Jarosława Dąbrowskiego oraz Jana Henryka Dąbrowskiego? Między innymi to, że można je znaleźć na mapach przedstawiających plan Poznania w różnych okresach XX wieku. W wielu historiach rodzinnych zachowało się wspomnienie o tym, jak często musieli wymieniać dokumenty, powiadamiać swoich pracodawców i znajomych o nowym adresie. Powodem tej zmiany danych nie były jednak przeprowadzki i migracje, nie w tym przypadku. To rodziny, które kilkakrotnie zmieniały adresy, pozostając w tym samym miejscu. Domy stały, jak stały, nikt ich nie przenosił, a jednak... To co wydaje się być paradoksalne zdarzało się nader często. Powód jest jeden – zmiana nazwy ulicy. Są takie miejsca w wielu miastach – ulice, place, skwery, które kilkakrotnie takim zmianom ulegały.

W naszym projekcie staramy się prześledzić te zmiany i porównać ich przebieg i motywacje ideologiczne w trzech miastach Wschodnich Niemiec i Polski w okresie 1916-2016. Ramy czasowe projektu obejmują 100 lat, odwołując się zatem do wielu ważnych wydarzeń historycznych, które miały wpływ na rozwój badanych miast. Istnienie państwa pruskiego, wybuch I i II wojny światowej, powstanie państwa polskiego i jego funkcjonowanie w latach 1918-1939 roku, Republika Weimarska, III Rzesza, II wojna światowa, stalinizm, podział Niemiec na NRD i RFN, rok 1989, zjednoczenie Niemiec oraz wejście Polski do Unii Europejskiej. Wszystkie te wydarzenia miały wpływ na kształtowanie się ideologii państwowych, w ramach których upamiętniano bohaterów, stawiano im pomniki, ustanawiano święta państwowe. Jedną z form upamiętniania jest nadawanie ulicom, placom skwerom i alejom nazwisk ważnych postaci lub stosowanie określeń przywołujących ważne wydarzenia np. Aleje Niepodległości, Plac Wolności, Rondo Jana Pawła II w Poznaniu, czy ulica Roberta Capy w Lipsku. Dodatkowe pytania, na które warto odpowiedzieć to: Jakich bohaterów miały każde z epok historycznych? Jak owi bohaterowie byli oceniani przez następne pokolenia? Czy istnieją osoby i wydarzenia uniwersalne, które zawsze będą dla mieszkańców badanych miast ważne i warte upamiętniania?

W projekcie będziemy się przyglądać nazwom ulic w 6 miastach. Lipsk to drugie co do wielkości miasto w Saksonii położone we Wschodnich Niemczech, Poznań to stolica Wielkopolski, która do 1918 roku znajdowała się w granicach Prus. Frankfurt nad Odrą oraz Słubice to niegdyś jedno miasto, od 1945 roku przedzielone granicą państwową na Odrze. Po I wojnie światowej miastem granicznym był i polski Zbąszyń, o który toczyły się zaciekle walki podczas powstania wielkopolskiego, a które jesienią 1938 roku stało się miejscem, gdzie deportowano Żydów urodzonych na ziemiach Polski a mieszkających w Niemczech. Annaberg-Bucholz leży w paśmie rudawskim w pobliżu granicy z Czechami. To miasto o tradycjach górniczych, które w 1945 powstało z połączenia dwóch miast Annaberg i Bucholz.

Projekt opiera się na współpracy naukowców badających sytuację w Niemczech Wschodnich oraz badaczy zajmujących się sytuacją w Polsce. Realizacja projektu ma przynieść nowe propozycje teoretycznego ujęcia zagadnień związanych z przestrzenno-czasowymi, społecznymi i ideologicznymi wyznacznikami zmian zauważalnych w krajobrazie językowym miast. W skład zespołu badawczego wchodzi specjalista od geografii społecznej (Prof. Seraphim Alvanides), krajobrazu językowego (Prof. Isabella Buchsteller), pamięci zbiorowej (Prof. Małgorzata Fabiszak) oraz etnologii miasta i regionalizmu (Dr Anna Weronika Brzezińska).

Efektom projektu będą m.in. interaktywne mapy badanych miast, na których zostaną zaznaczone wszystkie nazwy ulic w okresie 1916-2016. Pozwoli to na pokazanie zmian zachodzących w nazewnictwie ulic, a przy okazji przypominać osobom korzystającym z jego wyników o skomplikowanych i ciekawych dziejach miast.